

NORGES HØYESTERETT

Den 13. januar 2016 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Øie, Webster og Arntzen i

HR-2016-00092-U, (sak nr. 2016/12), straffesak, anke over kjennelse:

A (advokat Nora Hallen)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder videre anke over avslag om oppnevning av offentlig forsvarer på etterforskningsstadiet, jf. straffeprosessloven § 100 andre ledd.
- (2) A, født 00.00.1972, ble 12. oktober 2015 siktet for overtredelse av straffeloven av 1902 § 195 første ledd første straffalternativ. Siktelsen gjelder seksuell omgang med As mindreårige datter.
- (3) Den 9. november 2015 fremsatte advokat Nora Hallén på vegne av A begjæring om oppnevning av offentlig forsvarer på etterforskningsstadiet, jf. straffeprosessloven § 100 andre ledd. Begjæringen ble begrunnet i at siktelsen gjelder et meget alvorlig forhold, og at A har behov for forsvarerbistand under den videre etterforskningen.
- (4) Ved Drammen tingretts brev 16. november 2015 ble begjæringen avslått under henvisning til at det ikke forelå særlige grunner til slik oppnevning, jf. straffeprosessloven § 100 andre ledd.
- (5) Advokat Hallén begjærte avgjørelsen omgjort ved brev 24. november 2015. Subsidiært ble det fremsatt anke over tingrettens avgjørelse. I brev av 30. november 2015 avslo tingretten begjæringen om omgjøring. Borgarting lagmannsrett avsa 16. desember 2015 kjennelse med slik slutning:

"Anken forkastes."

- (6) På vegne av A har advokat Hallén anket til Høyesterett. Anken gjelder lovanvendelsen og saksbehandlingen. I korte trekk anføres det at lagmannsretten har foretatt en uriktig tolkning av vilkårene i straffeprosessloven § 100 andre ledd, når det legges til grunn at det gjelder et økonomivilkår. Det er ikke foretatt en slik bred og konkret vurdering som lagmannsretten selv viser til. Det fremgår heller ikke av lagmannsrettens kjennelse hva som ligger i økonomivilkåret lagmannsretten oppstiller som et absolutt vilkår. Kjennelsesgrunnene er dermed mangelfulle. Det anføres videre at det i dette tilfellet foreligger "særlige grunner" for å oppnevne offentlig forsvarer. Det er nedlagt slik påstand:

"Prinsipalt:

Advokat Nora Hallén oppnevnes som forsvarer for A jfr. strpl § 100, annet ledd.

Subsidiært:

1. **Lagmannsrettens kjennelse oppheves.**
2. **Advokat Nora Hallén oppnevnes som forsvarer for Høyesteretts ankeutvalg i nærværende ankesak."**

- (7) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at saken gjelder en videre anke, og utvalgets kompetanse er begrenset til å prøve lagmannsrettens saksbehandling og lovtolkning, jf. straffeprosessloven § 388 første ledd.

- (8) Det heter innledningsvis under lagmannsrettens bemerkninger:

"Etter straffeprosessloven § 100 andre ledd kan retten oppnevne offentlig forsvarer også i andre tilfeller enn de lovbestemte når 'særlige grunner taler for det'. Vilåret om særlige grunner må tolkes på bakgrunn av utviklingen – også internasjonalt – av viktigheten av forsvarerbistand på tidlige stadier i prosessen, jf. blant annet EMK artikkel 6 nr. 3 bokstav c. Det skal foretas en konkret og bred vurdering..."

- (9) Høyesteretts ankeutvalg er enig i det rettslige utgangspunktet lagmannsretten her tar. Imidlertid fortsetter lagmannsretten med å oppstille et "rettferdighetsvilkår" og et "økonomivilkår". Lagmannsrettens videre drøftelse viser at disse langt på vei oppfattes som absolutte vilkår for å ha krav på å få oppnevnt forsvarer etter straffeprosessloven § 100 andre ledd. Dette er ikke riktig rettsanvendelse.

- (10) Av Rt. 2015 side 844 og Rt. 2015 side 860 fremgår det at retten til å få oppnevnt forsvarer under saksforberedelsen skal bero på en bred vurdering hvor det ikke er oppstilt absolutte vilkår. Relevante momenter i vurderingen fremgår av Rt. 2015 side 844 avsnitt 19, som viser videre til lovarbeidene:

"Oppnevning skal altså skje når 'særlige grunner taler for det'. Justisdepartementet har kommentert dette vilåret i Ot.prp. nr. 66 (2001-2002) Om lov om endringer i straffeprosessloven mv. side 26. Departementet uttaler her:

Vilåret 'særlige grunner' refererer seg til den siktedes sosiale og personlige forhold og til sakens art. Relevante hensyn ved vurderingen er blant annet sakens alvor, sakens betydning for den siktede, om faktum eller jus er uklart eller komplisert, den siktedes alder og helsemessige status, forventet straff og manglende språk – eller samfunnskunnskaper hos utledninger. At den siktede er lite bemidlet, er ikke et moment som i seg selv fører til oppnevning av forsvarer etter § 100 annet ledd."

- (11) Straffeprosessloven § 100 andre ledd må praktiseres i tråd med EMK artikkel 6 nr. 3 bokstav c. Det vises til Rt. 2015 side 844 avsnittene 42 til 44:

"Som det vil fremgå av det jeg har sagt så langt, er det likevel slik at en alminnelig rett til å få oppnevnt advokat for det offentlige regning på ethvert stadium i saken, hverken er nedfelt i EMK eller i noen annen konvensjon som Norge er bundet av. Dette er ikke avgjørende i saken her. Det som er spørsmålet, er hva som følger av straffeprosessloven § 100 andre ledd.

Samlet sett kan det ikke være tvilsomt at de reelle hensyn som er sterkt fremhevet i det jeg har gjennomgått så langt, både ved sin egen tyngde, og ved at de har fått en bred internasjonal tilslutning innen vår kulturkrets, må ha vekt ved vurderingen av om det foreligger særlig grunn til oppnevning av forsvarer etter straffeprosessloven § 100 andre ledd...

Avgjørelsen av om særlige grunner tilsier oppnevning vil, som det vil fremgå av det jeg har gjengitt fra Ot.prp. nr. 66 (2001-2002) bero på en samlet vurdering av forskjellige omstendigheter. Dessuten må altså også de hensyn som tilsier at den siktede bør bistås av forsvarer under avhør under saksforberedelsen, inngå i vurderingen. Behovet for forsvarer vil normalt ikke være like sterkt som under hovedforhandlingen, men det vil måtte bero på en konkret vurdering i det enkelte tilfellet."

- (12) Lagmannsrettens kjennelse bygger på uriktig lovforståelse og må derfor oppheves.
- (13) Advokat Hallén har også fremsatt begjæring om å bli oppnevnt som forsvarer for A i ankesaken for Høyesterett. Også dette spørsmålet må vurderes etter straffeprosessloven § 100 andre ledd. Det skal foretas en bred og konkret vurdering av om det foreligger "særlige grunner" for slik oppnevning, men vurderingen blir noe annerledes enn ved vurderingen av om det skal oppnevnes forsvarer under saksforberedelsen. I praksis fra ankeutvalget har det blant annet blitt lagt vekt på om anken har ført frem. Ut fra omstendighetene i saken, herunder at anken har ført frem, mener utvalget det foreligger "særlige grunner" for å oppnevne forsvarer i ankesaken for Høyesterett.
- (14) Kjennelsen er enstemmig.

SLUTNING :

1. Lagmannsrettens kjennelse oppheves.
2. Advokat Nora Hallén oppnevnes som forsvarer for Høyesteretts ankeutvalg.

Bergljot Webster
(sign.)

Toril M. Øie
(sign.)

Wenche Elizabeth Arntzen
(sign.)

Riktig utskrift: